

Юлія Дем'янчук
*асистент кафедри практичної психології
та психотерапії*

ДОСЛІДЖЕННЯ СІМЕЙНИХ ЦІННОСТЕЙ НА МАТЕРІАЛІ ЛІТЕРАТУРНИХ СЕНТЕНЦІЙ

Уявлення про сімейне життя формуються під впливом декількох факторів: суспільних стереотипів, досвіду референтних осіб і власних переконань. Тому, молоді люди вступаючи у шлюбні стосунки намагаються перенести свої, попередньо набуті, пріоритети у цю нову взаємодію. І така система переходить на стадію узгодження своїх персональних та сімейних цінностей.

Вивченням проблеми цінностей через призму середовища займалися У.Томас і Ф.Знавецький [5], розглядаючи цінності як моральну установку; Е.Дюркгейм [2] визначав їх як головний стимул поведінки. Дослідженням сімейних цінностей займалися Ю.А.Гаспарян [1], який визначав значення батьківської сім'ї. Схожої концепції у вивченні сімейних цінностей дотримувався і Н.Пезешкіан [4], який зазначав, що саме культивування цінностей у сімейному оточенні спонукає формуванню певних пріоритетів, прагнень які стають сенсом життя.

Медкова Д.В. визначає сімейні цінності – це позитивні й негативні показники значущості об'єктів, які належать до заснованої на єдиній сумісній діяльності спільноти людей, пов'язаних узами шлюбу-батьківства-спорідненості, у зв'язку із залученням цих об'єктів у сферу їх життєдіяльності, інтересів, потреб, соціальних відносин [3]

Метою нашого дослідження стало визначення базових сімейних цінностей на матеріалі літературних сентенцій. В основі дослідницької процедури було покладено концепцію диференційного аналізу Н.Пезешкіана, яка визначає, що особистісні цінності зосереджені в чотирьох сферах життя особистості [4].

1. Тіло/відчуття – в цю сферу включені такі цінності: фізичне та психічне самопочуття, зовнішня привабливість, сексуальність, задоволеність процесами сну та прийняття їжі.

2. Діяльність/робота – до цієї сфери належать кар'єрні цінності, що включають престижність роботи, ставлення до праці, авторитет.

3. Контакти – цінностями цієї сфери є любов, терпіння, довіра.

4. Фантазії/майбутнє – цінності цієї сфери включають цінність релігії, інтуїтивних способів життя.

У ході дослідження учасникам пропонувався список літературних сентенцій, що ілюструють кожен сферу життя, які необхідно було оцінити за 10-ти бальною шкалою.

Результати дослідження показали (див. табл. 1), що для учасників у сфері **Тіло** здоров'я є найбільшим скарбом і підтримувати його краще систематичними фізичними навантаженнями.

Досліджувані, у сфері **Діяльність**, переконані, що варто робити те, про що думаєш або мрієш і знаходити можливості для втілення своїх ідей у життя, вміло використовувати свій розум і повсякчас удосконалювати свої здібності, оскільки кожна людина є творцем свого благополуччя і успіху. Окрім того, будь яка справа позбавляє від нудьги і нужди.

У сфері **Контактів** важливими у сімейних та дружніх стосунках є поняття «любові», «рівності», «відвертості» та «поваги», які потребують повсякденного удосконалення, а не прискіпливого ставлення до партнера та одноманітності. Окрім того, поважливого ставлення до батьків та бабусь і дідусів.

Сфера **Смислів** для досліджуваних характеризується можливістю бачити життєві перспективи, постановкою чітких життєвих цілей та вмінням застосовувати свій розум у «такт життя», проте не варто жити одним днем.

Таблиця 1

Сфера життя	Сімейні цінності	Приклади сентенцій
Сфера ТІЛА	Здоров'я – це скарб, який необхідно підтримувати фізичними навантаженнями і вчасно реагувати на сигнали, які подає тіло аби попередити хвороби.	«Гімнастика, фізичні вправи, ходьба повинні міцно увійти в повсякденний побут кожного, хто хоче зберегти працездатність, здоров'я, повноцінне і радісне життя» «Запущену хворобу тяжко лікувати» «Добра жінка і здоров'я – то найбільший скарб»
Сфера ДІЯЛЬНОСТІ	Варто робити те, що плануєш і знаходити можливості для втілення своїх ідей у життя, вміло використовуючи свій розум і повсякчас удосконалювати свої здібності, оскільки кожна людина є творцем свого благополуччя і успіху	«Мало мати хороший розум, головне – добре його застосовувати» «Про людину судять не по тому, що він про себе говорить або думає, а по тому, що він робить» «Діяльність - єдиний шлях до знання» «Щоб швидко піднятися в «гору» - легким треба бути на підйоми» «Хто вчиться змолоду, не зазнає на старість голоду»

Сфера КОНТАКТІВ	У сімейних та дружніх стосунках важливими є поняття «любові», «рівності», «відвертості» та «поваги» у дружбі та стосунках, які потребують повсякденного удосконалення, а не прискіпливого ставлення до партнера та одноманітності.	«Де немає повної відвертості, повної довіри, там і не може бути справжньої дружби та міцних стосунків» «Справжньою основою дружби є рівність; дружба ніколи не допускає ієрархії» «Любов без поваги далеко не йде і високо не піднімається: це ангел з одним крилом» «Подружжя – це мистецтво, і його треба
-----------------	--	--

	Окрім того, поважливого ставлення до батьків та бабусь і дідусів	кожного дня оновлювати»
Сфера СМИСЛІВ	Характеризуються життєвими перспективами, постановкою чітких життєвих цілей, вмінням застосовувати свій розум у «такт життя» та гнучкістю до життєвих негараздів.	«Без жертв, без зусиль і поневірянь не можна жити на світі: життя - не сад, в якому ростуть тільки одні квіти» «Мистецтво жити - це жити з перспективою» «Боятися треба не смерті, а пустого життя» «Я без кінця ставлю перед собою різні цілі, щоб не дати собі зірватися з ланцюга» «Набагато точніше можна судити про людину за його мріями, ніж за думками»

Проаналізувавши сімейні цінності досліджуваних ми дійшли висновку, що вони передаються з покоління у покоління і транслюються у батьківських сім'ях, а також формуються на основі власного досвіду розвитку сімейних стосунків.

Список використаних джерел:

1. Гаспарян Ю.А. Семья на пороге XXI века : (Социол. проблемы) / Ю. А. Гаспарян; Под ред. К. Н. Хабибуллина; Нац. акад. наук респ. Армения. Ин-т философии и права. - СПб. : Петрополис, 1999. - 320 с.
2. Дюркгейм Э. Ценностные и "реальные" суждения // Дюркгейм Эмиль. Социология, ее предмет, метод, предназначение: Пер. с фр. А.Б. Гофмана. – М.: Канон, 1995. – 336 с.
3. Медкова Д.В. Семейные ценности как объект социологического анализа / Д.В.Медкова// Ломоносовские чтения 2003. – Т.2. – С. 55-67.
4. Пезешкиан Н. Семейная позитивная психотерапия: семья как терапевт / Пер. с англ., нем. – М.: Издательство Март, 1996. – 336 с.
5. Томас У.Методологические заметки // Американская социологическая мысль / У. Томас, Ф. Знанецкий. – М.: Изд-во Московского ун-та, 1994. – 380 с.